

לא גרה כאן יותר

ג'סיקה כחילת בצה"ל. "המדים חזקו את הזהות הישראלית שלי"

היא גדלה בבית שומר מצוות, עלתה לבדה לישראל ושירתה בצה"ל | אבל את הממסד הרבני כל זה לא מעניין. מבחינתם, ג'סיקה פישמן אינה יהודייה | עכשיו, אחרי שהבהירו לה כי הגיור הרפורמי שעברה אמר אינו מספק, היא אורזת מזוודות וחוזרת לארצות־הברית | "אני אוהבת את המדינה, אבל היא בגדה בי"

סמדר שיר | צילום: עמית מגל

ג'סיקה פישמן כבר לא גרה בישראל. בדיוק לפני שבוע היא פינתה את דירתה השכורה בלב תל־אביב, הכניסה לכלוב את הכלב שאספה מהרחוב, ג'נג'י שמו, ויחד איתו טסה אל בית הוריה בקולורדו שבארצות־הברית. אין לה תוכניות, לא במישור האישי ולא המקצועי, אבל היא וקוקה לחום המשפ' חתי כדי לבנות מחדש את זהותה.

"לפני שבוע שנים הגעתי לכאן כיהודייה וכציונית", היא אומרת בעיניים דומעות תוך כדי אריזת המזוודות. "עכשיו אני עוזבת את ישראל כשבעיני הרבנות אני לא יהודייה, וכשאני עצמי כבר לא בטוחה עד כמה אני ציונית".

שבוע שנותרה בישראל לא היו טבלות ברבש, אבל ג'סיקה, בת 29, לא נשברה. "להיות עולה חדש זה לצאת כל יום למלחמה. זה סיט. לא מרוב רק בוויזורים ובירידה ברמת החיים והנחות, אלא בהסתגלות קשה ובאורח חיים של בדידות. גם בתקופות הכי מתסכלות אמרתי לעצמי שזה זמני וששווה לסבול, מפני שאחרי הרע יבוא הטוב. כחור, עמדנו להתחתן, חשבתי שסוף־סוף מצאתי לי משי פחה. הרי הפחד הכי גדול של העולים החדשים הוא 'איפה נהיה בתגים? מי יזמין אותנו לארוחה? ודווקא כשנמנה היה לי שהכל מסתדר, ששבוע השנים השחורות מאחוריי ושאני יכולה להסתכל קדימה – הרלף נטרקה".

סווי פישמן, אמה של ג'סיקה, שהגיעה ארצה כדי לסייע לבתה בסדורי הפרידה, מושכת בכתפיה בחוסר אונים. "ניהלתי בית כשר, שלחתי את שתי בנותיי למוסדות חינוך יהודיים ומעולם לא הסתרת מזה את העובדה שאני גיורת", היא מספרת באנגלית. "תמיד אמרתי להן: 'יש אנשים שגדלו כיהודים ולא עשו דבר על מנת להרוויח את הדת הנהדרת. אני עשיתי: בחרתי, התגיירתי, טבלתי במקווה'. כיום, כפעם הראשונה בחיי, אני לא מתחרטת, אבל מחלש מצטערת. לא רציתי שהגיור שלי יהרוס להן את החיים".

סווי (62), אמה של ג'סיקה, גדלה במשפחה נוצרית במיזורי. "אמא שלי הייתה דתית מאוד, וכל יום ראשון לקחה אותי לכנסייה", משחזרת האם. "אבל בגיל התיכון התחלתי להתרחק מהדת". במסגרת לימודיה לתעודת אבות מוסמכת היא הכירה את לסלי פישמן, שלימים הפך לרופא ילדים. "יצאנו שנתיים, וכשהוא התקבל להתמחות במיניאפוליס, מינסוטה, הוא הציע לי נישואים. גם קודם לכן ידעתי שהוא יהודי, אבל אצל שנינו הדת לא שיחקה שום תפקיד משמעותי. האוהבה הפכה אותי לג'סיקה".

להתגייר? אין בעיה. למשפחה שלי זה היה הרבה יותר קשה מאשר לי, במיוחד לאמי. לשני הוריי היו דעות קדומות, ואמי חששה שהיא עלולה לאבד אותי, מה שבאמת קרה. היא כיבדה את בעלי, אבל הגיור ניתק בין שתינו".

את הגיור עברה פישמן אצל רב רפורמי בסנט־לואיס. "לא ידעתי הרבה על הורמים השונים של היהדות, אבל לסלי הסביר לי שהאורתודוקסים פחות מתקדמים מהרפמיים בגישה שלהם לנשים, ולכן בחרנו ברב רפורמי. למדתי על כשרות ותגים ומנהגים. לסלי בא מבית שבו היהדות הייתה עניין תרבותי וחברתי יותר מאשר דת, ויצא שאני הייתי דברים שהוא מעולם לא ידע. בסוף התהליך עבדתי בסנטס פול, מינסוטה, והופקדה סווי על העניין קת הנידן יהודי לבנותיהם: ג'סיקה (תמר) ואחותה שיינה הצעירה ממנה בשנה, שחיה כיום בניו־יורק. "גרנו במרחק עשר דקות הליכה מבית הכנסת הקונסרבטיבי 'בית יעקב' של הרב מוריס אלן", מפליגה ג'סיקה אל לזכותה. "כל שבת צעדנו לבית הכנסת ברגל, גם כשירד שלג, ואחרי התפילה הילדים התפצלו לחדרים שבהם קראו מהחומש. אבא שלי היה במועצת המנהלים של בית הכנסת, ואמא שלי התנדבה בהרסה. היא הדליקה נרות שבת, היא זו שבינתה סוכה בסוכות והיא זו שלמדה אותי למה צמים ביום כיפור ולמה מדליקים תנחומים. ליל הסדר היה הגינה גרד לה, כל המשפחה התכנסה בבית שלנו, ועד היום פסח הוא החג האהוב עליי במיוחד".

כשהייתה בת שלוש עברה אמה טקס בת־מצווה. "במשך שנה היא למדה ומחאת לה כפנים כשעלתה לתורה", נד כרת ג'סיקה, שעד כיתה ו' למדה בבית ספר יהודי. בגלל עבודתו של האב עקרה המשפחה לעיר קטנה במדינת ניו־יורק, והיא זוכרת את עצמה בסופרמרקט המקומי, מחפשת מוצרי מזון שעל חפסיותיהם חתומות המוסדות האתיות "ווי־ויקי", המעדיפות שהם כשרים. את חופשת הקיץ היא בילתה ב"הרצל קמפ", ובגיל 14 הגיעה עם הוריה ואחיה תה לביקור ראשון בישראל. "טיילנו בה והתאהבתי בה", היא אומרת ומחייכת. "במיוחד בתל־אביב. כבר אז הודעתה להוריי שיום אחד אחזור לישראל לתמיד". שנתיים לאחר מכן היא הגיעה ארצה לשישה שבועות במסגרת תנועת הנוער הקונסרבטיבית. "התפללנו שלוש פעמים ביום, וכל ארוחת הסתיימה בברכת המזון. לצדריה האלה התחברתי פחות", היא מודה, "אבל עניין אותי לראות את ישראל

במהלך לימודי תקשורת ומינהל עסקים באוניברסיטת אינדיאנה היא שוב הגיעה ארצה, למדה חצי שנה באוניברסיטה העברית, ובגיל 22 חזרה ארצה במסגרת פרויקט התנדבות בן השעה חודשים. "עבדתי במרכז קליטה באשקלון עם ילדים אתיופיים והכנתי צברים לבחינות הבגרות באנגלית. אחר כך עברנו למגרל העמק, בסמוך שם 'בית שוקן' לילדים, עבדתי בכפר של ילדים בסיכון והחלטתי להתגייס לצבא. לא להתנדב, אלא להתגייס, כדי לתרום כמה שיותר", היא מרגישה. "במסגרת פרויקט ההתנדבות פגשתי את נחמן שי, שהיה אז דובר צה"ל, סיי פרתי לו מי אני, והוא הבטיח לעזור לי. שבועיים אחרי זה קיבלתי טלפון, מישהי ביקשה לדבר עם ג'סיקה פישמן בת אליעזר. לקח לי דקה להבין שמתכוונים אליי", היא צוחקת. "רצו שאתגייס בעוד שבועיים, ביקשתי לדחות את הגיוס עד שאגמור את האולפן ובסוף אמרו לי 'היי, את לא יכולה לבחור את האריך הגיוס לפי מה שנוח לך, זה צבא. טסתי להוריי לחודש וחצי, סידרתי את הניידת, עשיתי עלייה, ובגיל 23 התחלתי לשרת בדובר צה"ל".

"ראגנו לה", מעידה אמה. "זה היה בתקופת האינתי פארה השנייה, היה מסוכן, אבל התגאינו בה מאוד. היא פאגמשה את היהדות והציונות".

אהבה התלויה בעבר

במשך שנתיים שירתה ג'סיקה כמש"קית ביהדות אסטרטגיה ויוזמות. "עד היום אסור לי לספר יותר מדי על מה שעשיתי שם", היא אומרת. "חשבתי שאדברר את ישראל מול תקשורת זרה, אבל זה היה רק פן אחד של היהדות, שתיכונה מראש התמודדות עם תרחיש זוועה. כחילת בודדת שכרתי דירה, מצאתי חברים וכל יום, כשלבשתי מדים, הרגשתי שההות הישראלית שלי מתחזקת. כשהייתי בת 19, רציתי לעשות כמו כולם טיול של אחרי צבא. במקום לטוס להורו טסתי להוריי, שעברו לגור בקולורדו,

היא עברה במשרד פרסום, התחילה ללמוד לתואר שני במינהל עסקים במרכז הבינתחומי, ולראשונה בחייה התחילה לקרוא בעברית. "יעצו לי להתחיל עם ספרים שלא הכרתי באנגלית, אז התחלתי עם 'התפסן בשדה השיפון' וממנו עברתי ל'חוכמת הבייגלה'. הקריאה בעברית ארכה יותר זמן, אבל הסיפוק היה גדול".

לפני כשנתיים פגשה את מ', שכמעט הפך לבעלה. "ידיד שלי סיפר לי על בחור שרוצה להתיעץ איתי", היא מספרת, "והנחתי שזה מישוה שמתכנן עלייה. כפעם הראשונה שנפגשתי עם מ' התפלאתי איך זה שהעברית שלו כל כך טובה. מאוחר יותר הבנתי שזה היה האליבי לשייך אתהאבננו. הוא בחור כיפי שעובד בשיווק אסטרטגי. יצאנו לטיולי אופניים, המשפחה שלו אימצה אותי כמו בת והרגשתי שסוף־סוף יש לי בית. כשהתחלנו לדבר על חתונה, סיפרתי לו שאני עברה גיור רפורמי שלא מקובל על הרבנות האורתודוקסית בארץ. הפרט הזה נודע לי בצבא. מ' אמר שהוא לא רוצה שהילדים שלנו יסבלו וביקש ממני להתגייס. התנגדתי. טענתי 'מה פתאום להתגייס? אני לא יהודייה' הרי תרמתי למדינה יותר מהרבה חובשי כיפות שלא שירתו בצבא'. השיחות הפכו לוויכוחים שהעכירו את מערכת היחסים".

לדבריה, אמו של מ' נהגה לומר: "אני אוהבת את ג'סיקה כאילו שהיא בתי, אבל הילדים שלכם יסבלו, לא ירשו להם להתחתן בישראל", והפעילה עליה לחץ עקוף. בבית בררר רה צילצלה ג'סיקה להוריה וביקשה מהם לנסות ולהשיג תעודת כשרות לגיור של אמה. וא נחתה עליה המכה. הרב עזר אורי רגב, מנכ"ל הדרש ("חופש דת וחופש מקדום ומבאר": "ישראלים ילידי הארץ שרוצים להתחתן הולכים ומצטמצמים, מביאים שני עדים המאמתים שהם יהודים ורווקים וכך נרשמים לנישואים. כשעולים חדשים מבקשים להתחתן, הם נשלחים לבית דין רבני כדי להאשר את כשרותם לנישואים, והוא דורש שרוב אורתודוקסי כסי ממקום מגוריהם יאשר שהמבקש הוא יהודי ורוק".

תודוכסי שביקש לדעת מה שמות הוריי, והכנתי שהוא לא מעלה בדעתו שאני גיורת. אז סיפרתי לו שמאז הגיור אני נקראת שולמית בת־אברהם. באותו הרגע הוא הפסיק לדבר איתי. בעלי הרים את שפופרת הטלפון בחזר הסמוך, והרב המשיך לשוחח רק איתו. הרב האורתודוכסי טען שגיור רפורמי לא נחשב, ושג'סיקה לא יהודייה מפני שהרוח היהודית לא הייתה ברחם שלי כשהיא נוצרה. פרצתי בכבי. זו הייתה הפעם הראשונה שמישהו הטיח בי שאני, שבתרתי ביהדות, אינני יהודייה".

"אבא שלי צילצל אליי מיד אחרי השיחה עם הרב", ממשיכה ג'סיקה. "הוא דיווח לי על השתלשלות השיחה וככה כמו תינוק. אני אמר שהוא מרגיש כמו אחרי אונס. הוא בכה ואמר 'ג'סיקה, אני כל כך מצטער שלא הצלחנו לעזור לך לצאת מהמלכוד'".

בנובמבר נפרדה ג'סיקה מבן זוגה ("כבר לא היה לנו נעים ביחד. המריבה הרגה את האהבה") והחליטה לעזוב. "הרגשתי שהמדינה בגדה בי, השפילה אותי וירקה לי בפרצוף".

"התנהגות אנטישמית"

"הסיפור של ג'סיקה הוא סיפור אנטי צעוב, חזק ורב־עוצמה, שמרגים את המשבר ההולך ומתרחב בין ישראל לבין המנהיגות היהודית בארצות־הברית", אומר הרב עזר אורי רגב. לדבריו, מה שגרם למשבר היא הצעת חוק הגיור של ח"כ דוד רותם מישראל ביהנו, ו"ר ועדת החוקה של הכנסת. 'הצעת החוק שלו נועדה, לכאורה, להגביר את מספר הגיורים האורתודוקסיים בישראל, אבל בפועל היא מעניקה לראשונה לרבנות הראשית את סמכות הגיור ביישראל, והיא עלולה לגרום לכך שגיורים רפורמיים וקו־נסרטיביים – שהם הרוב המכריע של הגיורים בארצות הברית – לא יוכלו גם לצורך חוק השבות', מתריע רגב. ח"כ רותם, שנחת השבוע בניו־יורק למסע פגישות עם ראשי הפרוצציות והקהילות היהודיות בנושא הצעת חוק

ג'סיקה פישמן עם אמה, סווי, השבוע. "כל שבת היינו צועדים לבית הכנסת ברגל, גם כשירד שלג"

ראל. "היא צורקת", אמר. "המקרה שלה הוא שעריוריה. כואב לי לשמוע שבחורה שתרכה כל כך הרבה לישראל נאלצה לעזוב, וזה בדיוק מה שהחוק שלי רוצה לפתור".

איך הצעת החוק שלך תפתור את הבעיה של פישמן? "אם החוק שלי יתקבל, או במקום לעבור תהליך ארוך של גיור ג'סיקה תוכל לפנות לבית דין של רב עיר שאנחנו רוצים להקים. רב העיר יבדוק את הידע שלה ביהדות, ובמקרה החמור ביותר יגייר אותה פעם נוספת בהליך מזוור".

אבל ג'סיקה פישמן לא רוצה לעבור גיור נוסף, לא ארוך ולא מקוצר. לטענתה, היא יהודייה.

"הסוגיה הזאת היא מחוץ לחוק שלי. היא שייכת לרבנות שמכינה רק בגיור אורתודוכסי. ג'סיקה עדיין יכו לה להתחתן בישראל אצל רב רפורמי. אם היא התאהבה בבחור שלא מוכן להתחתן עם בחורה שאמה עברה גיור רפורמי, היא צריכה להפנות את הטענות שלה אל הבחור שבו התאהבה. לא אליי ולא אל הממסד. אילו קיבלו את החוק שלי, ג'סיקה הייתה יכולה להירשם בבית הווגיות ולהתחתן. זה נכון שמבחינת האורתודוכסיה יהיו בעיות לילדיה, אבל היא יכולה לומר: 'אני יהודייה והילדים שלי יהודים כמוני' ולקוות שהם יבחרו להתחתן עם ישראלים שלא מתנגדים לגיור רפורמי".

ג'סיקה עוזבת ובלילה כעס גדול על הממסד הרבני. "זו לא התנהגות יהודית, זו התנהגות אנטישמית שמעוררת אפליה. כולם חושבים שהצעת החוק החרישה מתייחסת לרוב סים ולעובדים זרים, ולא מבינים עד כמה היא עלולה להי שפיע על אנשים כמוני, אמריקאים שהגיעו לישראל מתוך יהדות וציונות ואידאל. באתי לישראל מפני שחשבתי שזו הארץ של כל היהודים, אבל החלום היפה הזה נשבר. נגמר. המקרה שלי כבר אבוד, אבל הסכמתי לחשוף את הסיפור שלי בתקווה להעלות את המודעות הציבורית לנושא. אני מתכננת לבנות חיים חדשים בארצות הברית, ואין לי ספק שאחתהן אך ורק עם יהודי. מה יקרה כשהילדים שלי ירצו לעלות לישראל ולהתחתן עם יהודים? אלוהים גדול. אני

ג'סיקה וכן זוגה נפרדו, וחזרתם בוטלה. "הוא ביקש ממני להתגייר, התנגדתי. אני לא יהודייה? הרי תרמתי למדינה יותר מהרבה חובשי כיפות שלא שירתו בצבא"

האמא, סווי פישמן: "הרב האורתודוכסי טען שג'סיקה לא יהודייה מפני שהרוח היהודית לא הייתה ברחם שלי כשהיא נוצרה. זו הייתה הפעם הראשונה שמישהו הטיח בי שאינני יהודייה"